

Άσκηση Ακοής – Σολφέζ – Ρυθμική Αγωγή IV

Εαρινό Εξάμηνο 2026
ΤΜΕΤ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μάθημα 5^ο

Μόνικα Ανδριανοπούλου

Edgard Varèse, 1959 (διάλεξη)

‘Ρυθμός, μορφή και περιεχόμενο’

♪ Επειδή εδώ και αρκετά χρόνια φαινόμουν να αναζητώ καινούρια μουσικά όργανα με φανατικό ζήλο, με κατηγορήσαν ότι επιθυμώ την καταστροφή όλων των μουσικών οργάνων, ακόμα και των εκτελεστών. Αυτό όμως είναι τουλάχιστον υπερβολή. Το νέο μέσο που μας έδωσε ελευθερία, ο ηλεκτρονικός ήχος, δεν ήλθε για να αντικαταστήσει τα παλιά μουσικά όργανα τα οποία οι συνθέτες, ανάμεσά τους κι εγώ, θα συνεχίσουν να χρησιμοποιούν. Η ηλεκτρονική μουσική είναι ένα επιπρόσθετο, και όχι καταστροφικό, στοιχείο στην τέχνη και την επιστήμη της μουσικής. Εξάλλου η δυτική μουσική οφείλει την πλούσια κληρονομιά της και στην εξέλιξη και εμφάνιση νέων οργάνων.

♪ Όσο κι αν είμαστε ευγνώμονες στα νέα (ηλεκτρονικά) μέσα, δεν πρέπει να περιμένουμε θαύματα από τις μηχανές. Η μηχανή μπορεί να παραγάγει μόνο ό, τι της δώσουμε εμείς. Οι μουσικές αρχές παραμένουν οι ίδιες είτε ο συνθέτης γράφει για ορχήστρα, είτε για κασέτα. Ο ρυθμός και η φόρμα είναι και πάλι τα πιο σημαντικά του προβλήματα και τα δύο πιο παρεξηγημένα στοιχεία της μουσικής*.

(*Συνοπτικά, ο Varese λέει ότι ο ρυθμός είναι κάτι ευρύτερο από ισχυρούς και ασθενείς παλμούς: είναι η διαδοχή αντίθετων ή σχετιζόμενων καταστάσεων που εναλλάσσονται διαρκώς. Η φόρμα πάλι δεν είναι ένα εκ των προτέρων δεδομένο καλούπι που γεμίζει κάποιος με τη μουσική του, αλλά αντίθετα η ίδια προκύπτει από τη διαδικασία της σύνθεσης).

1. Τραγούδι: *Density 21.5* (1936, 1946), του Edgar Varése (1883-1965) (σελ.14)

Π'ΕΣΑ
(Density 21,5)
E. ΒΑΡΕΣ

ПЪЕСА
(Density 21,5)
Э. ВАРЕС

The image displays three staves of musical notation for the piece 'Density 21.5'. The first staff begins with a tempo marking of quarter note = 72. The music is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The first staff contains a melodic line with dynamic markings of *mf*, *f*, *mf*, *p*, *f*, and *mf*. The second staff continues the melody with dynamic markings of *f > p*, *mf*, and *p subito*. The third staff features dynamic markings of *f*, *ff*, *mf subito*, and *fff*. The notation includes various rhythmic values, slurs, and accents, with some notes marked with a '3' indicating a triplet.

Laura Pou, flute

<https://www.youtube.com/watch?v=dBzljtfiYZQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=cCFk0f8szes>

2α. Charles Ives (1874-1954): The Cage (1906), από τα *114 Songs* (1922) (σελ.11-12)

The image shows the beginning of the musical score for 'The Cage'. It features a vocal line on a single staff and piano accompaniment on two staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 2/4. The piano part consists of a steady, rhythmic accompaniment of chords.

A leopard went around his cage
from one side back to the other side; he stopped
only when the keeper came around with meat;
A boy who had been there three hours began to wonder,
"Is life anything like that?"

Μια λεοπάρδαλη πηγαινοερχόταν στο κλουβί της
από τη μια πλευρά στην άλλη· σταμάτησε
μόνο όταν ήρθε ο φύλακας, φέρνοντας κρέας·
ένα παιδί που ήταν εκεί τρεις ώρες, άρχισε να αναρωτιέται,
"Μήπως η ζωή είναι κάπως έτσι;"

The image shows a middle section of the musical score. The vocal line is more active, with many eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment continues with a similar rhythmic pattern, featuring some chromatic movement in the bass line.

Πλήρης παρτιτούρα, ανάλυση και εκτέλεση:
<http://composersguide.com/more-scales-and-harmonies/>

Μια... άλλη εκδοχή:
<https://www.youtube.com/watch?v=P1a8IrtXw0> (περ.1':35'')

The image shows the end of the musical score. The vocal line concludes with a few notes, and the piano accompaniment ends with a final chord. The score is marked with a double bar line and repeat dots.

1

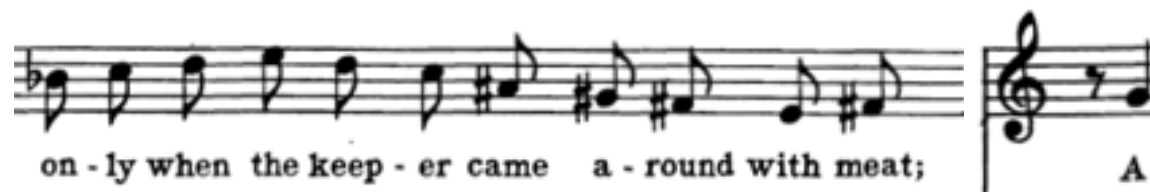
*evenly and mechanically,
no ritard., decresc., accel. etc.* **f** A leap-ard went a - round his cage from

2

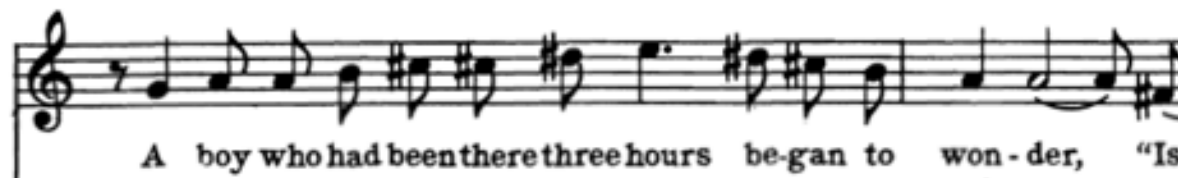
from one side back to the oth - er side; he stopped on

3

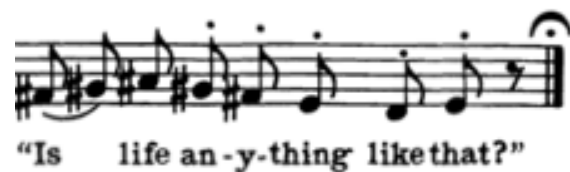
on - ly when the keep - er came a - round with meat; **A**

4

A boy who had been there three hours be - gan to won - der, "Is

5

"Is life an - y - thing like that?"

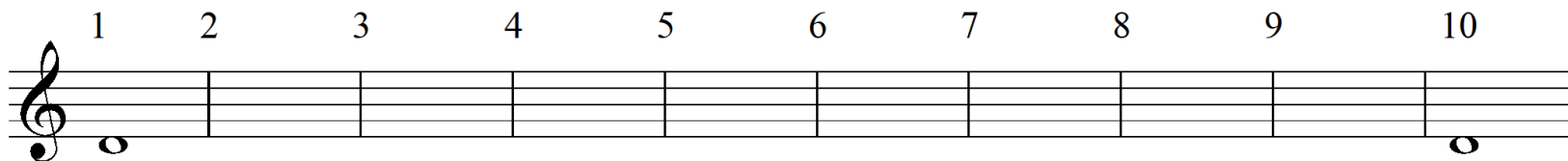
Πλήρης παρτιτούρα, ανάλυση και εκτέλεση:
<http://composersguide.com/more-scales-and-harmonies/>

Μια... άλλη εκδοχή:
<https://www.youtube.com/watch?v=P1a8IrtXw0> (περ.1':35'')

3α. Διάφωνες συνηχήσεις με 2^{ες} & 4^{ες} (*Modus Novus*, σελ.24):
Ακουστική αναγνώριση

Συνηχήσεις,
με διαστήματα
4ης & 2ης
(βλ. *Modus Novus*, σελ.24)

3β. Διάφωνες συνηγήσεις με 2^{ες} & 4^{ες} (σελ.22):
Ακρόαση & τραγούδι

Συνηγήσεις,
με διαστήματα
4ης & 2ης
(βλ. *Modus Novus*, σελ.24)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

The image shows a musical staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The staff is divided into ten measures, numbered 1 to 10. Each measure contains a chord. Measure 1: G4. Measure 2: G4, A4. Measure 3: G4, B4. Measure 4: G4, A4, B4, C5 with a sharp sign. Measure 5: G4, A4, B4, C5. Measure 6: G4, A4, B4, C5, D5. Measure 7: G4, A4, B4, C5, D5, E5. Measure 8: G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5 with a flat sign. Measure 9: G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5 with a sharp sign. Measure 10: G4.

5α. Αρμονία: Dictée αρμονικής διαδοχής (λύση) –
 (Σελ.26, Διαδοχή Νο.3)

Αρμονική Ακολουθία,
 Dictee & τραγούδι

Χρωμ.σχ.3ης

I   iii   I $\flat$ VI   I   (V) → ii   (V) →

III   IV   I   V^{5#}   I
 (V)   7   (VI)

5β. Αναγνώριση αρμονίας

5γ.Αναγνώριση αρμονίας
V5# – Brahms: *Piano Concerto No.2, IV*

EXAMPLE 28-8: Brahms, *Piano Concerto No. 2, IV*
Allegretto grazioso

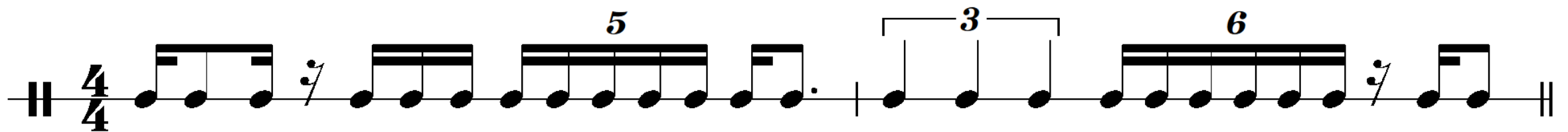
The image shows a musical score for Brahms' Piano Concerto No. 2, IV, marked 'Allegretto grazioso'. The score is written for piano and consists of two staves. The key signature is B-flat major (one flat). The harmonic progression is indicated by Roman numerals below the bass staff: B^b: I, V6#, I, V6#, I. The first measure is in the tonic key (B-flat major). The second measure is a secondary dominant (V6#) in the key of B-flat major, which is B major (two sharps). The third measure is the tonic (I) in B-flat major. The fourth measure is another secondary dominant (V6#) in B-flat major, which is B major (two sharps). The fifth measure is the tonic (I) in B-flat major. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamics like 'p' (piano).

Piston, W. (1978). *Harmony*. New York: W.W.Norton

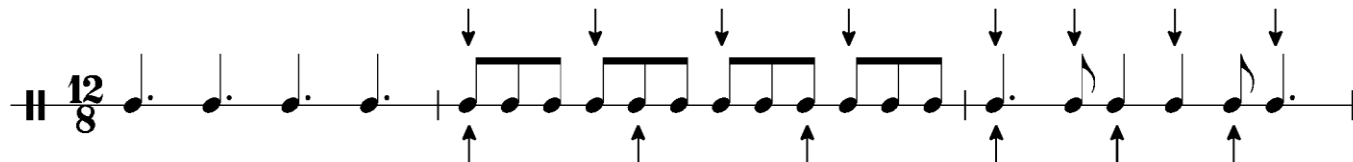

6α. Ρυθμός με 5άηχο & 6άηχο – prima vista (σελ.54)

Ρυθμική *prima vista*, ♩ = 60

6β. Ρυθμός – 3:4 (σελ.43)

3:4

Εέ - ρω-να - τοα-γου-δω

Εέ - ρω-να - τοα-γου-δω

6β. Ρυθμός – 3:4, Ασκήσεις Boettger (σελ.51)

405 $\text{♩} = 80$

3 4 5

406

3 4 3

7α. Δίφωνο
 μελωδικό dictée
 εργασίας
 3ου & 4ου
 μαθήματος:
 Χορικό Μπαχ, Νο.4

J.S. Bach, Χορικό Νο.4, BWV 9:
Es ist das Heil uns kommen her
 μμ1-4

♩ = περ.64

Musical notation for measures 1-4. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a common time signature (C). The melody in the treble clef features a series of eighth and sixteenth notes, with a fermata over the final note of each measure. The bass line provides a steady accompaniment with eighth and sixteenth notes.

Musical notation for measures 5-7. Roman numerals are placed below the bass line to indicate chord functions: I=IV, ii, I⁶, V, I, IV, V, I=V, I, IV, vi. Brackets below the numerals group them into two sections: B+ (measures 5-6) and E+ (measures 7-8).

Musical notation for measures 8-10. Roman numerals are placed below the bass line: (vii), ii, (V), I, V, IV⁶, I, V, (V), V, I. Brackets below the numerals group them into two sections: f#- (measures 8-9) and E+ (measures 9-10).

7β. Χορικό Μπαχ Νο.4:
Μελωδία χορικού (σοπράνο)

J.S. Bach, Χορικό Νο.4, BWV 9:
Es ist das Heil uns kommen her,
Βασική μελωδία

1 2 3 4

5 6 7 8 9 10

7γ. Πολυφωνικό
τραγούδι: Χορικό
Μπαχ Νο.4, BWV 9
(σελ.18)

1 2 3 4

SOPRANO

ALTO

TENOR

BASS

I V V I (vii) IV (V) IV V I vi (V) V (V) V IV

E+ A+ E+ B+

5 6 7 8 9 10

ii I⁶ V I IV⁻ V I=V I IV⁻ vi (vii) ii (V) I V IV⁶ I V (V)⁶ V I

B+ E+ f#- E+

7δ.Χορικό Μπαχ, Νο.4, σε πιανιστική απόδοση

Es ist das Heil uns kommen her.

4.

V. A. 10.

Όταν αποφασίσαμε να κάμωμε την Επανάσταση, δεν εσυλλογισθήκαμε ούτε πόσοι είμεθα ούτε πως δεν έχομε άρματα ούτε ότι οι Τούρκοι εβαστούσαν τα κάστρα και τας πόλεις ούτε κανέναν φρόνιμος μας είπε «πού πάτε εδώ να πολεμήσετε με σιταροκάραβα βατσέλα», αλλά ως μία βροχή έπεσε εις όλους μας η επιθυμία της ελευθερίας μας, και όλοι, και ο κλήρος μας και οι προεστοί και οι καπεταναίοι και οι πεπαιδευμένοι και οι έμποροι, μικροί και μεγάλοι, όλοι εσυμφωνήσαμε εις αυτό το σκοπό και εκάμαμε την Επανάσταση... όταν επιάσαμε τα άρματα είπαμε πρώτα υπέρ πίστεως και έπειτα υπέρ πατρίδος... Εμάς μη μας τηράτε πλέον. Το έργο μας και ο καιρός μας επέρασε. Εις εσάς μένει να ισάσετε και να στολίσετε τον τόπο, οπού ημείς ελευθερώσαμε.

(*Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (1770-1843), Ομιλία προς νέους στην Πνύκα (1838)*)

Ένας άνθρωπος με θάρρος είναι πλειοψηφία.

(*Thomas Jefferson (1743-1826), 3^{ος} πρόεδρος των ΗΠΑ, 1801-1809*)

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης (Πίνακας του Θεόφилου)

https://www.sansimera.gr/articles/565#goog_rewarded